

Posudek vedoucího na bakalářskou práci "Obdarování ze sociologické perspektivy: Normy, praktiky a variabilita" (Zuzana Dostálová, 2016)

vypracoval: Ondřej Špaček, Ph.D.

Zuzana Dostálová předkládá k obhajobě bakalářskou práci, která se zabývá běžnou, avšak ze sociologického pohledu nedostatečně pojednanou praktikou obdarování v současné společnosti. Východiska textu jsou zakotvena v prakticionistických teoriích, jež v dnešní době představují nejvlivnější přístup pro sociologické studium spotřeby. Výzkumný záměr formuluje na základě existujících empirických výzkumů a samotná analýza je pak založena na dotazníkovém šetření mezi studenty FHS.

Jakožto vedoucí bakalářské práce musím především poznamenat, že průběh vypracování byl zcela příkladný. Bakalantka přistupovala k práci svědomitě a poctivě, klíčové body včas a důkladně konzultovala, zároveň ale byla také samostatně schopná shromáždit relevantní odbornou literaturu a náležitě ji zpracovat. Přestože téma samotné není zcela běžné a bylo tak zapotřebí seznámit se s primární literaturou, autorce se to zdařilo. Text je čtivý, přehledný a až na některé detaily dobře provází čtenáře řešeným tématem.

Přesto lze mít k textu několik výtek, které ale jinak nesnižují mé kladné hodnocení. Autorce se nepodařilo vypořádat se s teoriemi praktik zcela bez klopýtnutí. To je myslím poměrně pochopitelné, protože se přeci jenom jedná o současné přístupy, které přesahují standardní bakalářský výklad sociologie a neporozumění je spíše drobnější. V první řadě, na str. 7 autorka hovoří o teoriích jednání, přičemž má spíše na mysli teorie praktik (theories of practice), což není jedno a to samé. Dále pak na str. 8 se tvrdí, že podle tohoto přístupu z norem a racionálního jednání vznikají praktiky v dané kultuře. To není pravda, jedná se o špatné porozumění poměrně obtížnému textu (normy jsou součástí praktik, nemohou je tedy zakládat; praktiky pak s racionálním jednáním souvisí dosti komplikovaně).

Naopak bych chtěl znovu vyzdvihnout, že autorka si sama našla relevantní odborné články úzce zaměřené na dané téma a o ty se v práci opřela. Jako doplněk k porozumění představeným teoriím bych formuloval dva možné dotazy (či poznámky), spíše k diskuzi než k zodpovězení. Autorka na str. 11 rozvíjí příklad svatby, jako příležitosti kdy se dávají dary. V kontextu toho, jaké ale definuje charakteristiky daru, se zdá paradoxní praxe, kdy některé páry připravují určité online rezervační seznamy darů/přání, kam se darující zapisují (viz např. tomikup.cz)... Druhý moment, na str. 21 se tvrdí, že rodinné události nemají předepsané žádné postupy spojené s obdarováním (na rozdíl např. od náboženských obřadů). Je tomu skutečně tak?

Empirický výzkum je z hlediska metodologického proveden korektně a přípravě dotazníku byla věnována náležitá péče. Přitěžující pro samotnou analýzu bylo vymezení hlavního výzkumného záměru, jenž se měl zaměřit zejména na explorativní mapování praktik. To do určité míry přesahovalo dovednosti autorky, jelikož tyto postupy nespádají do zcela základní statistických postupů. Naopak v rovině testování hypotéz byla analýza provedena korektně, byť ne vždy jsou formulované hypotézy zcela přesvědčivé a „závažné“. To je ale do určité míry i důsledek ne zcela probádané oblasti šetření.

Kromě tohoto obecného problému se v empirické části objevuje ještě jedna otázka. Nečekaná korelace mezi dekomodifikačním přístupem k daru a preferencí komerčních darů mě upozornila na to, zda si autorka byla vždy správně vědoma orientace škálových proměnných, tedy např. zda vyšší hodnoty znamenají vyšší míru dekomodifikace nebo nižší (stejně tak u komerčního daru). Vzhledem k formulaci otázek by se mohlo zdát, že jedna ze škál je konstruována opačně, než si autorka myslí, a pak by zmiňovaná korelace nebyla nečekaná, ale naopak zcela v souladu s očekáváním. Specifikace metodologických postupů zde bohužel není dostatečně transparentní, aby si čtenář v této věci mohl být jistý.

Celkově mohu konstatovat, že přestože v práci jsou určitá šokbrtnutí, autorka rozhodně naplnila požadavky kladené na bakalářskou práci. Vzhledem k úspěšnému zpracování ne zcela triviálního tématu s porozuměním, i vzhledem k poučenému provedení empirického výzkumu navrhuji hodnotit bakalářskou práci známkou „výborně“.

V Praze dne 19. 8. 2016

Ondřej Špaček, Ph.D.